

יחי המלך

קונטרס שבועי בענייני גאולה ומשיח

משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מליובאוויטש

גליון א' תקעה

ערב שבת קודש פ' ואתחנן, נחמו ה' תשפ"ד

יוצא לאור על-ידי

תלמידי ה'קבוצה', "חיילי בית דוד" - בית משיח 770

במסגרת אגודת חסידי חבי"ד באה"ק, תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ע"ד שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א וקכ"ב שנה להולדתו

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מלך המשיח

מהרה יגלה אכ"ר

לזכות

התגלותו של הרבי מלך המשיח

*

נתרם ע"י

הרוצה בעילום שמו

לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

נדפס לעילוי נשמת

ר' אפרים יונה ב"ר אורי אהרן יואל ז"ל זיסק

ולע"נ מרת ח' רחל בת ר' פנחס זליג ז"ל

ולע"נ ר' מאיר ב"ר צבי ע"ה ולע"נ ר' פנחס זליג ב"ר יצחק ע"ה

ו"הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, ולזכות כל משפחותיהם שיחיו – לשפע ברכות עד בלי די

ב"ה

דבר מלכות

3

בודאי שהתפלה על הגאולה מתקיימת ובאופן ד"זאתחונן" / משיחת ש"פ דברים ה'תש"א

זמן הגאולה

7

כחו של יהודי אחד / פרקי אבות באור הגאולה

המעשה הוא העיקר

9

לעשות חשבון צדק: מה עשה לקירוב הגאולה?!... / הוראות למעשה בפועל

ניצוצות של משיח

11

אין מה לשאול, יש לקיים! / קטעים קצרים ופתגמים בעניני גאולה ומשיח

יילחום מלחמת ה' - וינצח

12

יש ליישב את הארץ בפועל בלי להתערב בפוליטיקה / שיחות בענין שלימות העם והארץ

כתב יד קודש

14

איזה שכר אפשר כבר לשלם על קיום המצוות / צילום מההגה על שיחת ש"פ עקב ה'תשמ"ט

אמתע שכר דארף האבן אן ערך צו דער עבודה אויף וועלכע מיצאלט דעם שכר. ביז אז דאס דארף זיין נאכמעב ווי דער ווערט פון דער עבודת אליין (ווי דאס איז בנוגע צו דעם שכר גשמי וואס א בעה"ב צאלט זיין ארכעטער¹⁰, דארף דאס זיין ניט בלויז לויט דער אהרן-עבודת-אח און דעם פועל, און נאר אויף זיינע צרכים בשעת העבודה, נאר א סך מערה¹¹ דערפון, כפי ער זאל קענען מפרנס זיין בלי ביתו ובולגת-א¹². ועאכרי'כ בנוגע צו א פועל א איד - כדברי המשנה¹¹: אפילו אם אתה ערשה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן שהן בני אברהם יצחק ויעקב].

לויט דעם שטעלט זיך א שטודיענדיקע קשיא: יעדער ענין של שכר - גשמי אדער רוחני [כולל די אלע יעודים כפרשתנו און אין אנדערע פרשיות כזורה] - איז אינגאנצן ניט בערך צו קיום התורה ומצוותי (חכמתו רצונו של הקב"ה¹²), און דעם יצאת רוח לפני¹³ וואס דאס אלן געט. וכמאז"ל (אין דער משנה פון היינטיקן פרק¹⁴) "פה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא", אפילו א לשעה אחת¹⁵ פון תשובה ומעשים טובים איז "פה שאל כל חיי העולם הבא", עאכרי'כ א ביכתי שעות און ריבוי תשובה ומעשים טובים. קומט דאן אויס לכאורה, אז דערמיט וואס וואס דער אויבערשטער גיט אידן שער, אפילו דער שכר פון "עולם הבא"¹⁵, "שכרו בעקב אני נוהן לכם" (למהר לקבל שכרם), עאכרי'כ דער שכר פון די יעודים גשמיים בעולם הזה - ווערט אזוי ניט אפגעצאלט דער (פולער) שכר פאר זייער קיום המצוות, ווארום אדער שכר קומט ניט צו די געוואלדיקע מעלה פון מקיים זיין א מצוה של הקב"ה - אזוי וואס פאר א שכר אטלי קען מען אריין דעם אפצאלן?!

איזה שכר אפשר כבר לשלם על קיום המצוות

בקשר עם שבת זו פ' ואתחנן ועם פ' עקב שמתחילים לקרוא בתפלת מנחה דשבת זו, מובא בזה צילום נדיר מהגהת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על שיחת ש"פ עקב, ח"י מנחם אב ה'תשמ"ט בנוגע לשכר המצוות

(נדפס בספר השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 642)

פענוח הכתי"ק (בא בהדגשה):

אמת'ע שכר דארף האָבן אָן ערך צו דער עבודה אויף וועלכע מ'צאלט דעם שכר. ביז אַז דאָס דארף זיין נאָכמענר ווי די ווערט פון דער השתדלות ועבודת הפועל אַליין [ווי דאָס איז בנוגע צו אַ שכר גשמי וואָס אַ בעה"ב צאָלט זיין אַרבעטער, דארף דאָס זיין ניט בלויז אַז דער בעה"ב באַזאָרט דעם פועל, און זיכער ניט נאָר אויף זיינע צרכים בשעת העבודה, נאָר אַ סך מער דערפון ווייל אליו נושא את נפשו¹], ער זאָל קענען מפרנס זיין אויך בני ביתו. ועאכו"כ בנוגע צו אַ פועל אַ איד – כדברי המשנה: אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן שהן בני אברהם יצחק ויעקב].

לויט דעם שטעלט זיך אַ קשיא: יעדער ענין של שכר – גשמי אָדער רוחני [כולל די יעודים בפרשתנו און אין אַנדערע פרשיות בתורה] – איז ניט בערך צו קיום התורה ומצוותי (חכמתו ורצונו של הקב"ה), און דעם "נחת רוח לפני" וואָס דאָס בריינגט, וכמאחז"ל (אין דער משנה פון היינטיקן פרק) "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא", אפילו נאָר אַ שעה אחת פון תשובה ומעשים טובים איז "יפה" מער פון "כל חיי העולם הבא", עאכו"כ אַ סך שעות און אַ ריבוי תשובה ומעשים טובים. קומט דאָך אויס לכאורה, אַז מיט דעם שכר וואָס דער אויבערשטער גיט אידן, אפילו דער שכר פון "עולם הבא", שכרו בעקב אני נותן לכם" (למחר לקבל שכרם), עאכו"כ דער שכר פון די יעודים גשמיים בעולם הזה – ווערט ניט אָפגעצאָלט דער (פולער) שכר פאַר זייער קיום המצוות, וואָרום דער שכר קומט ניט צו די געוואַלדיקע מעלה פון מקיים זיין אַ מצוה של הקב"ה – וואָס פאַר אַ שכר קען מען פאַר דעם אָפּצאָלן?!

בודאי שהתפלה על הגאולה מתקיימת ובאופן ד"ואתחנן"

תפלתו של משה קיימת לעולם ופועלת את פעולתה, לא רק בזמן ההוא, אלא לאחרי זמן - כשתבוא הגאולה הנצחית, ומשה - גואל ראשון הוא גואל אחרון - מכניס את כל בני" לארץ ישראל • רועה ישראל אמיתי, ורבי אמיתי, מלמד תורה לישראל אמיתי - אינו יוצא מהגלות בהשאירו שם את תלמידיו • בכל חודש ישנו הגילוי ביום אחד עשר, ועאכו"כ בחודש מנחם אב - שקשור עם הגאולה ועם הגילוי ד"תורה חדשה מאתי תצא" - שלימות הגילוי ד"אחד עשר יום מחורב", כחי' אחד עשר שבתורה חדשה "מאתי", עצמותו ית', ובאופן של "תצא", המשכה בכל הדרגות שלמטה מזה • משיחות ש"פ דברים, חזון (תשעה באב נדחה), יו"ד וי"א אב, ה'תנש"א - מוגה, תרגום מאידית

[ובמכל-שכן מזה ש"צדיק גוזר והקב"ה מקיים⁴], עאכו"כ תפלתו של משה רבינו (שאפילו מעשה ידיו הם נצחיים⁵, עאכו"כ תפלתו לה), ובפרט שמשה התפלל על זה תקט"ו (כמנין "ואתחנן") תפלות⁶.

אילו זכו היתה תפלת משה מתקיימת בשעתו, והוא הי' מכניס את בני" לארץ ישראל, ובונה את בית המקדש, ואזי הי' זה בית נצחי, בגאולה הנצחית - הגאולה השלימה, כמבואר בספרים⁷.

א. ע"פ הכלל שהתורה היא נצחית ותורה מלשון הוראה², כל הענינים בתורה הם נצחיים לעולם ועד, ונותנים הוראות נצחיות לבני" בכל זמן ובכל מקום - מתעוררת השאלה: מהי ההוראה נצחית מ"ואתחנן אל ה'", תפלת משה להקב"ה להכנס לארץ, תפלה ובקשה שלא נתקיימה אז, ובמילא הרי זה לכאורה בגדר ד"מאי דהוה הוה"³?

והביאור בזה: מובן ופשוט שתפלתו של משה קיימת כל הזמן בתוקף ובודאי אף תקויים, במכל-שכן מתפלתו של כל צדיק

(1) תניא רפי"ז. ובכ"מ.

(2) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. ועוד.

(3) לשון חז"ל - פסחים קח, א. ובכ"מ.

(4) תנחומא וירא יט. וראה שבת נט, ב.

(5) סוטה ט, סע"א.

(6) דב"ר פי"א, י.

(7) מגלה עמוקות אופן קפה (הובא בילקוט ראובני פ'

הנה הגם שידע על הגזירה, המשיך משה לעשות כל התלוי בו להתפלל, ועוה"פ ועוה"פ, עד – להתפלל תקט"ו תפלות [או תפלה שחודרת דרך כל הט"ו פעמים ת"ק דרגות דסדר השתלשלות, בין רקיע לרקיע מהשבעה רקיעים ובין רקיע לארץ¹³] – שמא זה יפעל שהקב"ה יבטל גזירתו ויתן לו להכניס יהודים לארץ ישראל.

יתירה מזה: אפילו לאחר שאמר לו הקב"ה "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה"¹⁴ – הרי ספק גדול אם משה קיבל זאת כביכול, שכן, הכלל הוא ש"כל מה שיאמר לך בעה"ב עשה חוץ מצא"¹⁵, הנה אפילו כשהבעה"ב האמיתי (הקב"ה) מצוה על משה "צא", "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה" – מסתבר לומר, שמשה מסר את נפשו והמשיך לבקש ולהתפלל להיכנס לארץ ישראל [וביחד עם זה כפשוט, שזה לא יזיק ח"ו ליהודי אחר, יהושע בן נון, שהועידו הקב"ה עוד לפני-כן להכניס את בני"י לארץ ישראל];

ואפילו אילו הי' בידי משה לפעול ע"י תפלתו להיכנס לארץ ישראל (ובודאי יכל לפעול זאת, במכ"ש מתפלת כל צדיק כנ"ל) – הרי להיותו רועה ישראל אמיתי, ורבי אמיתי, מלמד תורה לישראל אמיתי – אינו יוצא מהגלות בהשאירו שם את תלמידיו (כפי שהדין הוא, ש"תלמיד שגלה כו' מגלין רבו עמו"¹⁶), אלא שלימות הגאולה שלו מתבטאת כאשר ביחד איתו נגאלים כל תלמידיו¹⁷ (במכ"ש מהקצה ההפכי, ש"הרב שגלה מגלין ישיבתו עמו"¹⁶). ובמילא מובן, שתפלת משה להיכנס לארץ ישראל כללה בתוכה, שגם בני"י שבדורו (דור דיעה), דור המדבר, יכנסו איתו

13) אוה"ת ואתחנן ס"ע קיג, ע"פ תורה ורגלי – חיגיגה יג, א.
14) ואתחנן ג, כו.
15) פסחים פו, ב. ועוד.
16) רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פ"ז ה"א.
17) וראה דב"ר פ"ב, ט.

מפני סיבות שונות הרי תפלת משה בשעתה לא נתקיימה בפועל בעוה"ז הגשמי (בגלל הגזירה שהיתה אז שמשה צריך להישאר עם בני דורו במדבר, כדלקמן), אבל להיותה תפלה של משה (ועוד תקט"ו תפלות) בודאי תתקיים, אלא אח"כ – בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ש"גואל ראשון (משה) הוא גואל אחרון"⁸, והוא מכניס את כל בני"י לארץ ישראל, בגאולה שאין אחרי' גלות⁹, ובבנין ביהמ"ק השלישי, בית נצח¹⁰.

ומכל האמור יוצא, שתפלתו של משה קיימת לעולם ופועלת את פעולתה, רק לא בזמן ההוא, אלא לאחר זמן – כשתבוא הגאולה נצחית, ומשה – גואל ראשון הוא גואל אחרון – מכניס את כל בני"י לארץ ישראל.

ב. עפ"ז תובן גם מהי ההוראה הנצחית מהנ"ל בכל הדורות:

משה התחיל תפלתו באמרו¹¹ "אתה החילות להראות את עבדך – פתח להיות עומד ומתפלל"¹², זאת אומרת ש"אע"פ שנגזרה גזירה [שמשה לא יכנס לארץ ישראל], אמר לו, ממך למדתי שאמרת לי ועתה הניחה לי וכי תופס הייתי בך אלא לפתוח פתח שבי הי' תלוי להתפלל עליהם, כמו כן הייתי סבור לעשות עכשיו"¹², "אתה אין מי שימחה בידך אם תמחול לי ותבטל גזירתך"¹².

שכן, היות שמדובר אודות הכניסה לארץ ישראל והבאת הגאולה שלימה לכל בני"י –

ואתחנן). אלשיך, אוה"ח ועוד ריש פ' ואתחנן. שערי תשובה לאדהאמ"צ ח"ב חינוך בתחלתו. אוה"ת ואתחנן ע' סה. צג. ברא. ועוד.
8) ראה שמו"ר פ"ב, ד. זח"א רנג, א. ועוד.
9) ראה מכילתא בשלח טו, א. תורה ה"ג ונאמר – פסחים קטז, ב.
10) זח"א כה, א. ח"ג רכא, א.
11) ואתחנן ג, כד.
12) פרש"י שם.

יודע מזה בלאו-הכי, אלא שחוששים אולי יבהלו מה"גוי'שקייט" שנמצא אצל יהודים⁹, שזה גורם לפחד מה"גוי'שקייט" שנמצא בעולם – וכאשר יאמרו זאת יקויים ה"אל יבוש מפני בני-אדם המלעיגים"¹⁰.

דבר זה אינו קשה כל-כך, צריכים רק לדעת מה שכתוב לפני כן בשולחן-ערוך – "שויתי ה' לנגדי תמיד"¹¹, ובפרט לפי המבואר בצוואת הריב"ש (הצוואה של רבי ישראל בעל שם-טוב) שזה מתחיל עם הענין של "שויתי ה' לנגדי תמיד" עם כל הפירושים שהוא אומר על כך.

ג. ואזי יקויים בודאי הפסוק "מימיני בל אמוט"¹¹, ויקויים ה' צלך על יד ימינך יומם השמש לא יככה וירח בלילה"¹², ו"יפול מצדך אלף ורובה מימינך"¹³, עד ל"ה' רועי לא אחסר"¹⁴.

ויהי' "אתה הא-ל עושה פלא"¹⁵, כשם שהי' ב"ימי צאתך מארץ מצרים"¹⁶, שאז התקיים "גאלת בזרוע עמך"¹⁷, ו"נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן"¹⁸ –

כן תהי' לנו, עי"ז שיעסקו בכל הענינים של תפלה, תורה וצדקה (שצדקה כולל את כל המצוות כולם¹⁹), מיוסד על ענין האמונה,

שכאשר יעסקו בזה עכ"פ באצבע קטנה ואפי' פחות מזה – אזי מכיון שזהו ענין שפועל בנו יחידו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, מיד מתגלית האהבה רבה של האב, עד שמקויים "מנחם אב", שנהי' "מנחם" בגלוי, למטה מעשרה טפחים,

והולכים לקבל פני משיח צדקנו בקרוב ממש ובעגלא דידן, למטה מעשרה טפחים, עד שאף יהודי אחד ויחיד לא ישאר בגלות הפנימי והרוחני²⁰, ובמילא הוא גם לא ישאר בגלות כפשוטו²¹ – ויקבלו פני משיח צדקנו בשמחה וטוב לבב.

(משיחת אור ליום ועש"ק פרשת ואתחנן, ט"ו באב ה'תשל"ח - בלתי מוגה)

9) ראה שבת קה, ב.
10) טושו"ע (ואדה"ז) או"ח בתחלתו.
11) ל' הכתוב – תהלים טז, ח.
12) תהלים קכא, ה-ו.
13) שם צא, ז.
14) שם כג, א.
15) שם עז, טו.
16) מיכה ז, טו. וראה יל"ש לתהלים עז.
17) תהלים שם, טז.
18) שם, כא.
19) ראה תניא פל"ז (מח, ב). אגה"ק סל"ב (קנג, רע"א).
20) ראה אגה"ק ס"ד בתחלתו.
21) ראה לקו"ש ח"א ע' 1 ואילך. וש"נ.

מוקדש לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל - נפטר ביום כ"ז אלול

ולע"נ זוגתו טשרנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה - נפטרה ביום ה' טבת

יה"ד שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה

נדבת בנם - יבלחט"א - הרה"ח שמואל סטראל ומשפ' שיחיו

ליישב את הארץ בפועל בלי להתערב בפוליטיקה

תרגום חפשי ללשון הקודש - בעריכת מערכת "יחי המלך"

א. היות שישנו כל הרעש שנתעורר לאחרונה, ומצפים לשמוע מה אני יאמר אודות המאורעות האחרונים, בנוגע לעיתונים האחרונים, בנוגע לרעש זה ולרעש אחר, על צרה זו או צרה אחרת - אזי חבל על הזמן לדבר על זה.

ומכיון שענין זה יהיה בפועל רק בעוד שלשה שבועות - דבר ודאי הוא, שבינתיים יהיו כמה שינויים שונים ומשונים.

עד שכבר רואים שינוי אחד לטובה:

קעת כבר צועקים ככרוכיא שחבל שלא יישבו את השטחים בזמן שלפני-כן, שאז לא היו כל הצרות-צרות שישנן עכשיו, לא היו צריכים לתרץ את עצמם ולהתחרט, להחליט לכאן או לכאן, ולהזמין על עצמם לחץ וכו'.

אבל מאחר ש"היפלא מה" דבר¹ (בתמי), אזי בשעתא חדא וברגעא חדא "יערה רוח ממרום"² על היהודים שיכולים לפעול בזה, וכל אחד מהם יעשה את מה שצריך לעשות כדי לקיים את הפסק-דין הברור בשולחן-ערוך אורח-חיים הלכות שבת³ (שאודותיו דובר כבר כמה פעמים) - ליישב את כל הגבולות כדי שלא יכנס צר, חס-ושלום, אפילו לא "על עסקי תבן וקש",

ושזה יהיה בעגלא דידן ובדרכי נועם ודרכי שלום ובשמחה וטוב לבב, וזה לא יזיק לאף אחד מכיון ש"ה' ילכם לחם ואתם תחרישון"⁴, למטה מעשרה טפחים ובעגלא דידן.

ב. ושלא יבלבלו את עצמם עם עניני פוליטיקה - הן אלו שלא יכולים לפעול כלום בזה, ואפילו אלו שיכולים לפעול - אלא יעשו במעשה בפועל ש"המעשה הוא העיקר"⁵. וכאשר יכנסו לזה ויעשו את המעשה בפועל - אזי "אין אחר מעשה כלום"⁶ וכך זה ישאר בפועל.

ובפרט שזה מיוסד על דיבורו של הקב"ה (ש"דיבורו של הקב"ה חשיב מעשה"⁷) בברית בין הבתרים ש"לזרעך נתתי את הארץ הזאת"⁸, שכל ארץ ישראל לגבולותיה היא נחלת כל יהודי וכל בני ישראל, כמדובר כמה פעמים.

רק צריכים לומר ללא בושה שזוהי המציאות, והוא אינו מחדש בכך כלום כי אותו אחד

(1) וירא יח, יד.

(2) ראה ישע' לב, טו.

(3) סשכ"ט ס"ו.

(4) יד, יד.

(5) אבות פ"א מ"ז.

(6) ראה ב"מ יז, סע"א.

(7) ראה ב"ר פמ"ד, כב.

(8) לך לך טו, יח. וראה פרש"י עה"פ. ירושלמי חלה פ"ב ה"א. ב"ר שם.

לארץ ישראל בגאולה השלימה.

ומכאן ישנו גם הלימוד לדורות - בנוגע לאתפשוטתא דמשה בכל דור ודור¹⁸, עד משה שבודונו, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ועד"ז בנוגע לבחי' משה שישנו בכל יהודי¹⁹ - שמבלי הבט על התפללות ובקשות שהיו עד עתה, צריכים עוד פעם ושוב להתפלל ולבקש מהקב"ה "עד מתי"²⁰...

והדבר בטוח שהתפלה ובקשה מתקיימים, ותיכף ומיד ממש - ובאופן ד"מתנת חנם" ("ואתחנן", "אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם"²¹), שלא בערך להעבודה - באה הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, "גואל ראשון הוא גואל אחרון", וכל בני"ה הולכים לארץ ישראל, בגאולה הנצחית, ויורד למטה בית המקדש השלישי שעומד מוכן ובנוי למעלה²².

ג. ענין זה מתחזק יותר בעמדנו עכשיו בבית משולש, ביהכנ"ס, ביהמ"ד ובית מעשים טובים וגמילות חסדים, ובמיוחד - מכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משה שבודונו - שזה מעין והכנה לבית המקדש השלישי, שאף הוא בית משולש²³: ביתי בית תפלה²⁴, בית תורה (מקום סנהדרין ליד לשכת הגזית²⁵), ובית גמילות חסדים (שנמשך ע"י) הקרבת

הקרבת²⁶.

ובבית המשולש גופא נמצאים כעת בהתוועדות יחדיו עם כמה עשירות מישראל, "ברוב עם הדרת מלך"²⁷, אשר נוסף לזה שכל יהודי הוא בעה"ב על כל המציאות, ועאכו"כ על מציאותו הפרטית ועבודתו הפרטית ד"אדם כי יקריב - מכס קרבן לה"²⁸, "מכס" דוקא²⁹, ועל ידי זה ה"ה מקריב גם את כל עניני העולם (דצח"ס)³⁰ שכלולים בו³¹ (ובקרבן³²) - ה"ז ביתר שאת וביתר עוז כאשר מתבטא הדבר באמצעות כו"כ עשירות מישראל, שנמצאים באחדות, אשר האהבה ואחדות בין בני"ה מבטלת סיבת הגלות³³, ובמילא - מתבטל המסובב (גלות), ותיכף ומיד ממש באה הגאולה.

ובפרט שנוסף לכך ה"ז זמן זכאי - שבת תשעה באב בזמן תפלת מנחה, כשנעשית התגברות חדשה ד(לידת ו)מזל משיח צדקנו, ונוסף לזה - בשנת ה'תשנ"א, ר"ת ה' תהי' שנת נפלאות אראנו, עד להנפלאות של הגאולה האמיתית והשלימה (שעליהם נאמר "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"³⁴).

ומכל האמור מובן - שזמן זה ומקום זה ה"ה זמן ומקום הכי מסוגלים לביאת משיח צדקנו.

ובפשטות - שיהודי מאמין באמונה

(18) זח"ג רעג, א.
(19) תניא רפ"ב.
(20) ראה לקו"ש ח"ל ע' 182 ואילך. וש"נ.
(21) פרש"י ר"פ ואתחנן.
(22) ראה רש"י ותוס' סוכה מא, סע"א.
(23) נוסף על זה שביהמ"ק השלישי כולל בתוכו גם בית ראשון ובית שני, "אלה פקודי המשכן משכן", הב' מקדשות שנתמשכנו בשני חורבנין (פרש"י ר"פ פקודי) ויוחזרו לע"ל (כפשטות ענין המשכון).
(24) ישע' נו, ז.
(25) ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. מכילתא ס"פ יתרו. פרש"י ר"פ משפטים. מדות פ"ה מ"ד. סנהדרין פו, ב (במשנה). רמב"ם הל' סנהדרין פי"ד הי"ב.
(26) ראה בארוכה מכתב בין עשירי בשבט וט"ו בשבט תשמ"ז (התוועדות תשמ"ז ח"ב ע' 414 ואילך). שיחת ש"פ תרומה תשמ"ז. וש"נ.
(27) משלי יד, כח.
(28) ויקרא א, ב.
(29) ראה לקו"ת ויקרא ב, ב ואילך. "היום יום" כ' אדר שני.
(30) ראה תניא פל"ד (מג, ב).
(31) ראה תניא פל"ח.
(32) ראה טעמי המצוות (להאריז"ל) ר"פ ויקרא. ובכ"מ.
(33) יומא ט, ב.
(34) מיכה ז, טו.

שתורה היא בשורשה למעלה מעלה, למעלה מהעשר ספירות, וביחד עם זה נמשך מזה בכל העשר ספירות (כך שישנו כבר "מהלך" מ"אחד עשר יום"), ובעבודת האדם – הענין דברכת התורה ("אשר נתן לנו את תורתו", תורתו של הקב"ה, "חמדה גנוזה"³⁹, עד כפי שאורייתא וקוב"ה כולא חד⁴⁰), שבא ונמשך אח"כ בפרטי עניני תורה שיהודי לומד (עם עשר כחות נפשו). ועד"ז ישנו הגילוי ביום אחד עשר בכל חודש⁴¹, ועאכו"כ בחודש מנחם אב – שקשור עם הגאולה (כנ"ל), ועם הגילוי ד"תורה חדשה מאתי תצא"⁴² – שלימות הגילוי ד"אחד עשר יום מחורב", בחי' אחד עשר שבתורה חדשה "מאתי", עצמותו ית', ובאופן של "תצא", המשכה בכל הדרגות שלמטה מזה.

(39) שבת פח, ב.

(40) זהר הובא בתניא פ"ד, רפכ"ג, וראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ז ת"ו (כא, ב). תכ"ד (סד, א). ועוד.

(41) ראה גם סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 389 ואילך.

(42) ישע"י נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

(35) רמב"ם הל' מלכים פי"ד ה"ד.

(36) רמב"ם שם.

(37) א, ב.

(38) ראה יהל אור ע' מח. אוה"ת פרשתנו ע' יט. סה"מ עשר"ת ע' תקפז. ועוד.

מדור ה"דבר מלכות" מוקדש

לזכות הרה"ת יוסף יצחק בן רייזל פרומא וזוגתו חיה מושקא בת מרים שיחיו וילדיהם רחל בת חיה מושקא, לאה שרה בת חיה מושקא.

ישראל רחמים בן חיה מושקא, ומענדל בן חיה מושקא, שיחיו ולזכות הנא לאה בת ח' רחל, עדינה בת ח' רחל, מרים בת ח' רחל, וצבי בן ח' רחל שיחיו

לזכות ר' ברוך אהרן בן ברניא סלאווא וזוגתו רייזל פרומא בת ח' רחל שיחיו

אין מה לשאול, יש לקיים!

כאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר יצא בקריאה והכרזה "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", לא שאלתי אצלו מדוע יצא בקריאה זו בזמן זה דוקא, וגם עתה לא הייתי שואל אצלו שאלה זו (יש לי דברים חשובים יותר לשאול). – אין מה לשאול בזה, יש לקיים בפועל! (משיחת ש"פ 9 ואתחנן, שבת נחמו ה'תשמ"ח - בלתי מוגה)

מתי יוכל כאו"א מישראל להכנס לקדש הקדשים?

ומהעילוי דחמשה עשר באב – באים לעילוי דיום הכיפורים, כאמור, שענינם אחד, שכן, אע"פ שבדרך כלל צריך להמתין עד לעשירי בתשרי, הרי, מכיון שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, אזי יצטרכו להכנס לקדש הקדשים (ענינו של יוהכ"פ) תיכף ומיד כדי להכניס את הארון [עם הלוחות, לוחות ראשונות ולוחות אחרונות, וכן הספר תורה – מחוץ לארון או בתוך הארון] מהמקום שנגזז כו' למקומו בקדש הקדשים; ולצורך זה – יכול להכנס לקדש הקדשים כאו"א מישראל במכ"ש וק"ו מהכניסה לקדש הקדשים בשביל "בדק הבית", שכאשר אין אפשרות אחרת – נכנסים אפילו במצב דהיפך הטהרה, ולא רק "בתיבות", אלא אפילו "דרך פתחים" (דרך ביאה), ואם לצורך "בדק הבית" כן הוא – לצורך הכנסת הארון לקדש הקדשים ע"ג אבן השתי' (שממנה הושתת כל העולם), על אחת כמה וכמה! (משיחת חמשה עשר באב ה'תשמ"ו - בלתי מוגה)

"לחיים ולברכה" – לחיים נצחיים!

והעיקר – שיהי' "לחיים ולברכה", לחיים טובים וארוכים, ככל פרטי הלשונות שאומרים בכו"כ ק"ק בישראל בנוסח דברכת החודש, עד לחיים נצחיים דלעתיד לבוא, נשמות בגופים, ללא הפסק בינתיים, בביאת משיח צדקנו, משבט יהודה, ומשה ואהרן עמהם, והאבות עמהם, ונשיא דורנו בראשנו.

ואני המתחיל – לחיים, לחיים ולברכה.

(משיחת ש"פ 9 ואתחנן, שבת נחמו ה'תשמ"ט - בלתי מוגה)

מוקדש לעילוי נשמת

הרה"ח ר' משה נחום בהרה"ח ר' מרדכי מענדל ע"ה קדנר

נפטר כ"ב ניסן - אחרון של פסח, ה'תשע"א

יה"ר שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורגנו שוכני עפר" והוא בתוכם, בגאולה האמתית והשלימה

ב. וענין נוסף המודגש ביותר בדורנו זה – עבודת השליחות לפעול על הזולת¹³:
 כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – "הנשיא הוא הכל"¹⁴, "לב כל קהל ישראל"¹⁵ – הטיל על כאו"א מאנשי הדור שליחות קדושה להיות "נר להאיר"¹⁶, להאיר אחרים, "נר ה' נשמת אדם"¹⁷, דכל אלו הנמצאים בסביבתו (נוסף על בני ביתו כו'), ובכל מקום שידו מגעת, שיאירו ב"נר מצוה ותורה אור"¹⁸, אשר, עי"ז מבטלים את חשכת הגלות ומביאים את אור הגאולה¹⁹.

ופרטי הדברים דעבודת השליחות – הלא הם כתובים בריבוי אגרות-קודש שלו, בשיחותיו ובמאמריו כו', וצריך להיות – ש"קריינא דאיגרתא איהו להוי פרונוקא"²⁰, למלא את השליחות מתוך מסירה ונתינה (דוגמת המס"נ דפינחס), ע"י הפצת התורה, כולל ובמיוחד פנימיות התורה כפי שנתבארה בתורת החסידות, בחי' היחידה שבתורה²¹, שע"ז מגלים בחי' היחידה שבכאו"א מישראל (האנשים הנשים והטף²²), ניצוץ משיח²³, ועד להתגלות בחי' היחידה הכללית – משיח צדקנו²⁴.

ולכן, על כאו"א למלא השליחות שהוטלה עליו ע"י נשיא הדור, ולידע, שמכיון שהנשיא הוא "לב כל קהל ישראל", בדוגמת הלב שממנו מתפשט הדם לכל האברים ואח"כ חוזר הדם אל הלב²⁵, הרי, נוסף על מינוי השליחות, בוחן נשיא הדור אם נתקיימה פעולת השליחות²⁶, בעת שחוזר הדם דכל האברים (כל אנשי הדור) למקורו ב"לב כל קהל ישראל", ומוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהמשכת הברכות כו' בכל המצטרך, בגשמיות וברוחניות גם יחד, לכל אלו שממלאים פעולת השליחות.

(קטעים משיחות ש"פ ואתחנן, שבת נחמו, ט"ז מנ"א ה'תשמ"ח – מוגה)

13) נוסף על המוכרח מצד החיוב ד"ואהבת לרעך כמוך", "כלל גדול בתורה" (תו"כ ופרש"י קדושים יט, יח), ובפרט בשנת הקהל, ובסמיכות לחמשה עשר באב, תיקון החורבן והגלות ע"י ביטול סיבת הגלות (שהיא ההיפך דאהבת חנם – ראה יומא ט, ב), ואדרבה – הוספה דאהבת ישראל ואחדות ישראל*.

14) פרש"י חוקת כא, כא.

15) רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו.

16) ראה לקו"ש ח"ב ע' 484 ואילך. וש"נ. וראה גם סה"ש תש"א ע' 136 שחסיד הוא דוגמת האיש שמדליק פנסי הרחוב כו'.

17) משלי כ, כז.

18) שם ו, כב.

19) להעיר מלקו"ת ריש פרשתנו: כי להיות עוה"ז הוא העולם השפל והחושך עב כפול ומכופל וצריך להרבות בנרות .. נר הוי' נשמת אדם שהוא נר המאיר הארץ שם הוי' בבחי' גילוי להאיר את העוה"ז ולא הפכא חשוכא לנהורא .. וכמה ריבוא נשמות שהם כמה ריבוא נרות, שלפי ריבוי החושך ועבוי הכפול ומכופל קצ' צ"ל ריבוי הנרות בנשמות כו'.

20) להעיר, ש"שליח לא מקרי אלא המשתלח מזה לזה שראוי לחזור אצל שולחו ולומר עשיתי שליחותך" (פרש"י גיטין כד, א).

21) להעיר, ש"שליח לא מקרי אלא המשתלח מזה לזה שראוי לחזור אצל שולחו ולומר עשיתי שליחותך" (פרש"י גיטין כד, א).

22) סה"מ תרצ"ט ע' 207 – בשם הרמ"ז (לזח"ג רס, ב – מק"מ קצ, ב). ועוד.

23) ראה אנה"ק סל"א.

24) להעיר, ש"שליח לא מקרי אלא המשתלח מזה לזה שראוי לחזור אצל שולחו ולומר עשיתי שליחותך" (פרש"י גיטין כד, א).

כחו של יהודי אחד

הנחה: "ועד הנחות התמימים". תרגום: מערכת "יחי המלך"

"אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו" (אבות ד, כ)

א. ההוראה בעבודה ממשנה זו:

כאשר מדברים עם אחד הצעיר בשנים שיעסוק בהפצת המעינות חוצה בשליחותו של נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר – ביכולתו לטעון שהוא "קנקן חדש", צעיר, ולא ה' בזמנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר – במילא, מה טובעים ממנו ומה כבר יכול לעשות?

– תחילה עליו ללמוד את האל"ף-בי"ת של חסידות, או אל"ף-בי"ת כפשוטו, ובשביל התעסקות בהפצת המעינות מוטב שילכו ל"קנקן ישן" – אלו שהיו בזמנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהם יעסקו בהפצת המעינות חוצה!

ב. אומרים לו – "אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו":

אל תסתכל על החיצוניות שאתה אדם צעיר, אלא על מה שנמצא בפנימיות – "יש קנקן חדש מלא ישן": כך – ה"קנקן חדש" – החדירו ("אריינגעשטעלט") את כל מעינות החסידות של נשיא דורנו וכל הרביים, זקניהם וזקני זקניהם, ובמילא, הנך "קנקן חדש מלא ישן": יש לך את המעלה של "ישן" – ענין התוקף, וביחד עם זה יש לך את המעלה של "חדש" – הלהט והמרץ שישנם דוקא אצל צעירים.

במילא, אצלך ישנם הכחות הגדולים ביותר לעסוק בהפצת המעינות חוצה – כיון שיש לך הן המעלה של "ישן" והן המעלה של "חדש".

וללא הבט על כך שהנך אדם צעיר, "חדש", צריך להיות אצלך הענין ד"חטוף ואכול חטוף ואישתי"¹ – עליך לצאת ולעסוק בהפצת המעינות חוצה ביתר שאת וביתר עוז.

ג. כמו-כן, ישנה גם הוראה ממשנה זו למבוגרים בשנים:

כאשר טובעים מיהודי מבוגר לעסוק בהפצת המעינות חוצה – ביכולתו לטעון שהוא כבר בבחי' "יין ישן":

כבר עברו 50-60 שנה מאז שלמד ב"תומכי תמימים", ובמילא הוא כבר "ישן": בעבר כבר פעל עם כל ה"שטורעם", ו"נתן מלחמו לדל"² – הוא נתן מיינו לקידוש והבדלה, הן עבור העבודה דעשה טוב (קידוש), והן עבור העבודה דסור מרע (הבדלה), עד שהעמיד פירות ומושפעים, "ראו גידולים שגידלתי"³;

הוא ה' "רשכבה"ג" – ולשם מה עליו לצאת עכשיו לרחוב ולעסוק בהפצת המעינות חוצה, מוטב שיעשה זאת צעיר שיש לו כחות ומרץ?!

ד. אומרים לו – "אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו":

(2) משלי כב, ט. זח"ג קל, א.

(1) עירובין נד, א.

(3) ע"פ ל' הגמרא – כתובות מה, א.

(* להעיר, שגם בסעמי היי"ט דחמשה עשר באב מודגש הענין דאהבת ישראל ואחדות ישראל (ראה שיחות ט"ז באב תשמ"י ס"א בהערה 103).

מה אתה מסתכל על ה"פאספארט" שלך ועל מספר שנותיך? – תביט מה יש אצלך בפנים! וכיון שהיום בבוקר כשהתעוררת הפכת להיות "ברי' חדשה"⁴, במילא עליך לעסוק מחדש בכל הענינים של תורה ומצוות, כולל בהפצת המעינות חוצה מחדש, ומה שעשית אתמול ושלושם כו' לא מספיק להיום.

כשם שבכל יום עליו לאכול מחדש ולא די לו במה שאכל אתמול, מאחר שהוא רעב היום, ובכל יום מבקש בתפלה את בקשת צרכיו ליום זה ואינו מסתמך על מה שאתמול התפלל וביקש את צרכיו לאתמול, עד שגם ביום השבת יכול להיות מעין בקשת צרכיו בברכה אחת (שאינה שבח והודאה) – כך גם בנוגע לענינים הרוחניים: כל יום בעת קומו משנתו הוא "ברי' חדשה", וצריך להיות אצלו "יין חדש", כלומר, עליו לעסוק בכל הענינים מחדש.

ה. טוען הוא: הרי בכל זאת הינו "ישן", כוחותיו נחלשים, ומהיכן יקח כח לעסוק בכל הענינים מחדש כפי שעשה זאת בהיותו צעיר?

אומרים לו – 'וקוי ה' יחליפו כח'⁵: תחליף את כוחותיך עם כוחותיו של הקב"ה (כפי הפירוש שבזה בספרי מוסר), עי"ז שתתן את ה"כחי ועוצם ידי"⁶ שלך להקב"ה ותגיד לו שיתן לך את הכחות שלו, ובמילא, תוכל לעסוק כמו "חדש" בכל ענינים אלו!

ומה שזו סתירה (שאתה "ישן" ויש בך "חדש") – אזי כל היהדות מלאה בסתירות, החל מעצם קיומו של העם היהודי – כבשה אחת בין שבעים זאבים⁷, וכך גם ענין הפרנסה של כל יהודי, כידוע מה שאדמו"ר המהר"ש – שענינו "מלכתחילה אריבער" – אמר⁸, אשר פרנסתו של יהודי בזמן הזה היא כמו "מן" מהשמים, רק שזה התלבש בבוש דק.

ו. עד"ז מובן בענינו:

כיון שתובעים מכאור"א להתחיל לעסוק בח"י אלול בחיות חדשה בכל עניני יהדות, כולל הפצת המעינות חוצה – בודאי יש לו את הכחות לך, ובאם רק יתחיל לעסוק בזה, יראה שיפעל הרבה יותר מכפי שחשב לפעול.

וכפסק הרמב"ם⁹, שכל יהודי ע"י מעשה אחד, דיבור אחד או מחשבה אחת, יש בכחו להכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות ולהביא לו ולהם תשועה והצלה!

שלכן, כאשר יהודי תובע שמישיח יבוא, ועושה כל התלוי בו ב"מעשינו ועבודתינו"¹⁰ עתה כדי להביא את משיח – יש בכחו לפעול זאת בפועל, ולהביא לו ולכל העולם כולו תשועה והצלה!

ויתירה מזו: הוא פועל שמליוני יהודים מכל הדורות שלפני-זה, ו"שכינתא בגלותא"¹¹, יחד עם כל המלאכים שנמצאים למעלה, השרפים, חיות הקודש, אופני הקודש וכל הענינים שרק אפשר לחשב – יוצאים מהגלות!!

(תרגום חפשי משיחות ש"פ תבוא, ח"י אלול ה'תשמ"ג - בלתי מוגה)

(4) יל"ש תהלים רמז תשב. שו"ע אדה"ז ס"ו ס"א. (8) סה"מ תרנ"א ע' קצו. ועוד. וראה בכ"ז שיחת ש"פ בחוקותי ה'תשמ"ו ("יחי המלך" תסז ע' 3 ואילך).

(5) ישע"י מ, לא. (9) ה' תשובה פ"ג ה"ד.

(6) דברים ח, יז. (10) תניא רפ"ז.

(7) תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י יא. פס"ד פ"ט ב. (11) ראה מגילה כט, א. זח"א קכ, ב. זח"ג ד, ב. ועוד.

לעשות חשבון צדק: מה עשה לקירוב הגאולה?!

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו הכריז – בשעתו אז – "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"¹, והודיע, שכבר נסתיימה כל העבודה, ולא נותר אלא "לצחצח הכפתורים"², ו"עמדו הכן כולכם"³ לקבלת פני משיח צדקנו. ועאכו"כ לאחר שיעברו כמה עשרות שנים מאז הכרזה זו.

ובמילא, דבר ברור הוא שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות, ודור הראשון של הגאולה – דוגמת הדור שנכנס לארץ לאחר חמשה עשר באב שבו "כלו מתי מדבר", ואז נעשו "כולם שלמים ועומדים להכנס לארץ... מאותן שכתוב בהן (בפרשתנו⁴) חיים כולכם היום"⁵.

ולכן, בעמדנו בסמיכות ממש לחמשה עשר באב, שבו מודגש ביותר שנמצאים בסיום הגלות ד"מדבר העמים"⁶, ו"עומדים להכנס לארץ", באופן של גאולה נצחית שאין אחרי' גלות – צריכה להיות הדגשה והוספה מיוחדת בכל הקשור לקירוב הגאולה⁷, כולל ובמיוחד – הצפי'⁸, הבקשה והתפלה על הגאולה (ע"ד ובדוגמת תפלת משה, **תקט"ו תפלות**, כדי לפעול הכניסה לארץ באופן של גאולה נצחית).

על כאור"א לעשות חשבון צדק בנפשו: מה עשה עד עתה לקירוב הגאולה!?!...

ובפרט ע"י ההתבוננות שמישיח צדקנו עומד ומצפה בקוצר רוח לגאול את ישראל (כמובן מדברי הגמרא⁹ שאינו מתיר שני נגעים ביחד שלא יתעכב כדי קשירת שני נגעים, כמזכר לעיל¹⁰) – לאחר ש"כאו"א ישלים את התלוי בו להחיש את ביאת המשיח, ומכיון שמישיח צדקנו בכבודו ובעצמו עומד וממתין לפעולה שלו, הרי מובן גודל האחריות המוטלת עליו, ביחד עם גודל הזכות כו', שלכן, כשיבוא משיח צדקנו בקרוב ממש, **יודה לכאו"א** על פעולתו להחיש ביאתו, לא רק הודי' בלבד, אלא יוסיף ויתן מעניניו, הן ענינים רוחניים, החל מלימוד התורה, "תורה חדשה מאתי תצא"¹¹, והן ענינים גשמיים, ש"הטובה תהי' מושפעת הרבה וכל המעדינים מצויין כעפר"¹².

(8) כפס"ד הרמב"ם (הל' מלכים רפ"א) "כל מי שאינו מאמין בו (במלך המשיח), או מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר, אלא בתורה ובמשה רבינו כו'". ו"ל שטעם החיוב (לא רק להאמין בו, אלא גם) לחכות לביאתו – אף שצפי' וגעגועים לדבר הנכסף מביאים לידי רגש של צער כו' – כדי שיתפלל יותר ויבקש על ביאתו, ועי"ז יחיש ביאתו בפועל ממש.

(9) סנהדרין צח, א.

(10) קונטרס משיחות ש"פ דברים ס"ט.

(11) ישע"י נא, ד. ויק"ד פ"ג, ג.

(12) רמב"ם סיום וחותם הל' מלכים (וספרו בכלל).

(1) "הקריאה והקדושה" תש"א-ב.

(2) ראה שיחת שמח"ת תרפ"ט.

(3) אג"ק שלו ח"ד ריש ע' רעט. וש"נ.

(4) ד, ד.

(5) פרש"י חוקת כ, כב.

(6) יחזקאל כ, לה. וראה בחיי ר"פ מסעי. ועוד. לקר"ת ר"פ מסעי ובכ"מ.

(7) וכפס"ד הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד) שעי"י מצווה אחת" (במעשה, בדיבור או במחשבה) "הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה".